

Nye former for tilhørighet. Migrantorganisasjoner for barn og ungdom i en norsk sivilsamfunnskontekst

Guro Ødegård

OsloMet – storbyuniversitetet

Marianne Takle

OsloMet – storbyuniversitetet

Abstract: The traditional Scandinavian voluntary sector model is under pressure. The aim of this chapter is to identify the importance of individuals' cultural background in creating new forms of community and belonging among young people of immigrant background.

Based on a qualitative study of eight national voluntary organizations for children and young people of immigrant background, we analyse transnational ties and practices in these organizations. What is the importance of these ties for social and political integration, and how do, these organizations meet the Government's requirement of being a traditional voluntary organization with a national scope?

This analysis shows that migrant organizations can be understood as both socio-cultural and political communities. With this dichotomy as a backdrop, we discuss how migrant organizations are trying to fill the role as intercultural communities and at the same time act as arenas for social and political integration.

We find that the socio-cultural and political dimensions of the migrant organizations cannot be understood independently of each other. This means that the integration process and transnational ties are two complementary processes. The chapter concludes that the migrant organizations have the potential to play an important role as arena for social and political integration. However, this potential seems to become activated because of the organizations transnational ties and networks, and not despite of them.

Key words: immigration, children, young people, migrant organizations, transnational ties

Sitering av denne artikkelen: Ødegård, G., & Takle, M. (2018). Nye former for tilhørighet. Migrantorganisasjoner for barn og ungdom i en norsk sivilsamfunnskontekst. I B. Enjolras & I. Eimhjellen (Red.), *Fra kollektiv til konnektiv handling? Nye former for samfunnsengasjement og kollektiv handling i Norge* (s. 271–298). Oslo: Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/10.23865/noasp.45.ch10>

Lisens: CC BY-NC 4.0

Innledning

Den nordiske sivilsamfunnsmodellen utfordres fra flere hold. I dette kapitlet rettes fokus mot innvandring, og vi spør hvilken betydning individers tokulturelle bakgrunn har for hvilke nye former for fellesskap og tilhørighet som skapes. Basert på en kvalitativ studie av åtte nasjonale frivillige organisasjoner for barn og unge med innvandrerbakgrunn tar artikkelen utgangspunkt i de transnasjonale båndene og praksisene disse organisasjonene er bærere av. Hvilken betydning har de for sosial og politisk integrasjon, og hvordan utvikles migrantorganisasjonene i møte med den norske tradisjonen for frivillig organisering? Utgangspunktet for analysen er frivillige organisasjoners funksjoner som både sosiokulturelle og politiske fellesskap. Med denne tosidigheten som bakteppe diskuterer vi hvordan migrantorganisasjoner forsøker å fylle rollen som tokulturelle fellesskap og samtidig fungere som sosial og politisk integrasjonsarena.

Studien viser at migrantorganisasjonenes sosiokulturelle og politiske dimensjoner ikke kan forstås uavhengig av hverandre. I dette ligger det at integrasjonsprosessen og transnasjonale relasjoner er to komplementære prosesser. Migrantorganisasjoner har et potensial til å innta en viktig rolle som sosial og politisk integrasjonsarena i en norsk kontekst, men en slik posisjon synes i større grad å aktiviseres dersom organisasjonen har transnasjonale bånd og nettverk.

Innvandring til Norge har bidratt til fremveksten av et nytt flerkulturelt sivilsamfunn, noe som blant annet innebærer et økt antall migrantorganisasjoner. Det er særlig to forhold som skiller migrantorganisasjoner fra andre typer frivillige organisasjoner i Norge. For det første rekrutteres medlemmer ut fra felles kultur eller landbakgrunn, og for det andre etableres organisasjonene med utgangspunkt i de transnasjonale bånd medlemmene er bærere av. Barn og ungdom som har innvandret til Norge, eller har foreldre som har innvandret, navigerer i et landskap der deres identitet formes i spennet mellom transnasjonal tilhørighet og integrasjon i en norsk kontekst. Det finnes lite forskning om hvilken betydning migrantorganisasjonenes transnasjonale nettverk og samarbeidspraksiser har for hvordan organisasjonenes drives i Norge (Hagelund & Loga, 2009; Takle & Ødegård, 2016).

Temaet for dette kapitlet er hvilke nye former for tilhørighet som skapes i samspillet mellom transnasjonale bånd og integrasjon i migrantorganisasjoner for barn og unge. Vi reiser to spørsmål: Hvilken betydning har medlemmenes tokulturelle bakgrunn for hvordan organisasjonene driftes av lederne? Hvordan utvikles organisasjonene i møtet med den norske tradisjonen for frivillig organisering?

For å belyse disse spørsmålene bygger vi på Erdal og Oeppens (2013) analyser av hvordan transnasjonalisme og integrasjon er fremstilt og forstått i forskningslitteraturen. Står de i et motsetningsforhold til hverandre, eller opererer de i et samspill? Erdal og Oeppen skiller mellom en *sosiokulturell* og en *strukturell/politisk* dimensjon som både står i motsetning til hverandre og fungerer i et samspill. Mens Erdal og Oeppen konsentrerer seg om individers handlinger, vil vi analysere hvordan disse to dimensjonene virker, gjennom praksisene til åtte frivillige organisasjoner for barn og unge som enten har innvandret til Norge eller er barn av innvandrere. Vi undersøker hvordan nye former for frivillig organisering skapes i spennet mellom sosiokulturell tilhørighet til eget eller foreldres hjemland og politiske deltakelse i Norge.

Å studere dette gjennom flerkulturelle barne- og ungdomsorganisasjoner som er organisert innenfor rammene av en tradisjonell sivilsamfunnsmodell, gir mening fordi modellen blir tillagt samfunnsroller og funksjoner som *sosial integrasjon*, *politisk styring* og *demokrati* (Toquerville 1969, Rokkan 1987, Putnam 2000; Wollebæk & Selle, 2002).

Studien bygger på kvalitative intervjuer med tillisvalgte ledere i disse organisasjonene. Dette er unge mennesker som står i, eller er på vei ut av, ungdomstida. De er organisasjonsetablerere innenfor tradisjonelle organisatoriske rammer, men også organisasjonsutfordrere ved å være blant de første som har bygd nasjonale interesseorganisasjoner for unge med felles flerkulturell bakgrunn. I tillegg til å være tradisjonelt organisert representerer organisasjonene en «ny» ungdomsgruppe og type fellesskap som ikke nødvendigvis identifiserer seg med foreldrenes nasjonale opprinnelse, men en ny form for hybrid identitet (Vathi, 2013). Når vi har valgt disse etablerte flerkulturelle barne- og ungdomsorganisasjonene som case, er det fordi vi mener de er godt egnet til å gi ny innsikt i hvordan nye former for sivilsamfunnsfellesskap oppstår i

møte med tradisjonelle organiseringsformer. De åtte organisasjonene vi undersøker, omfatter hele utvalget av de organisasjonene for barn og unge med innvandrerbakgrunn som mottok nasjonalt driftstilskudd fra Barne-, likestilling og familiedepartementet i 2013.¹ De fleste organisasjonene ble etablert etter 2000, og de er formelt organisert ved at de tilfredsstillt statlige krav til å motta driftstilskudd. Dette er en ordning som har til hensikt å styrke frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner i Norge som demokratiske aktører i en nasjonal og internasjonal kontekst.²

Transnasjonale organisasjoner i norsk sivilsamfunnskontekst

Etter at de pakistanske «fremmedarbeiderne» grunnla sine organisasjoner fra midten av 1960-tallet (Vassenden, 1997), ble det i de påfølgende årene etablert foreninger, nettverk og grupper basert på religiøs tilhørighet. Gjennom familiegjenforeninger utover på 1970-tallet økte behovet for sosiale møteplasser blant en voksende gruppe med felles nasjonal, etnisk eller kulturell identitet. Dette kulturelle og religiøse foreningslivet har økt både i omfang og mangfold etter som nye flyktninggrupper har kommet til Norge, der årsakene til migrasjon er mer komplekse enn tidligere (Melve, 2003; Predelli, 2006; Takle, 2014; Ødegård, Loga, Steen-Johnsen, & Ravneberg, 2014). Dette har både ført til en mer sammensatt innvandrergroupe og et mer sammensatt foreningsliv (SSB 2017; NOU 2017:12). Det er begrenset kunnskap om dette organisasjonslandskapet (se Hagelund & Loga, 2009; Ødegård, Loga, Steen-Johnsen, & Ravneberg, 2014). For 15 år siden gjennomførte Mjelve (2003) en kartlegging som viste at det fantes om lag 1000 organisasjoner i hele Norge. Flertallet av disse var

-
- 1 Den eldste av disse organisasjonen ble etablert i 2000. Kriterier for tilskudd er basert på en interndemokratisk struktur, antall medlemmer under 26 år, utbredelse av lokallag samt revisorattestert regnskap for tilskuddsrapportering (se fordelingsutvalget.no).
 - 2 Tilskuddsordningen har til hensikt å «... stimulere [organisasjonene] til engasjement og medansvar nasjonalt og/eller internasjonalt, og sikre organisasjonene som arena for medbestemmelse og demokrati» (Fordelingsutvalget.no).

lokalt forankret uten noen nasjonal overbygning, hovedsakelig etablert for å ivareta og styrke etnisk og religiøs tilhørighet. Antallet per i dag er nok betydelig høyere (se Takle, 2014).

Tidligere forskning har imidlertid vist at frivillige organisasjoner for innvandrere og deres etterkommere fyller viktige funksjoner som sosiale, kulturelle og religiøse møteplasser, og at de definerer seg selv først og fremst som kulturelle – ikke politiske fellesskap (Lidén, 2001; Melve, 2003; Predelli, 2006; Rogstad, 2002). Det konkluderes med at organisasjonene både får og inntar en nokså begrenset rolle i norsk politisk offentlighet (Predelli, 2006; Rogstad, 2002). Denne forskningen har primært vært opptatt av å studere innvandrerorganisasjonenes kulturelle tiltak for egne medlemmer og den utadrettede rollen som korporativ interessebærer for etniske grupper i en lokal og nasjonal kontekst (for en oversikt se Hagelund & Loga, 2009). Slik sett er forskningen forankret i en tradisjonell forståelse av den rollen sivilsamfunnsorganiseringen har hatt for fremveksten av det moderne demokratiet i Norge og Norden. Dette er i tråd med beskrivelsen av den særegne nordiske (skandinaviske) velferdsmodellen, der sivilsamfunnet og frivillig organisering løftes frem som en viktig bestanddel.

I boken *Scandinavian Civil Society and Social Transformations. The Case of Norway* oppsummerer Enjolras og Strømsnes (2018) de viktigste kjennetegnene ved denne modellen. Først og fremst rettes fokus mot de mange og bredt sammensatte demokratiske, frivillige organisasjonene som rekrutterer et høyt antall medlemmer og frivillige. Deltakelsen foregår ofte gjennom lokale foreninger, som er knyttet opp til en nasjonal overbygning, og deltakelsen bidrar til individenes sosiale og politiske integrasjon. Organisasjonene kjennetegnes videre av å rekruttere bredt fra ulike sosiale grupper, og den interdemokratiske strukturen gir medlemmene innflytelse i organisasjonen. Organisasjonen som interessebærer bidrar også til at de opererer som medierende institusjoner mellom individene og staten. Frivillige organisasjoners legitimitet hviler slik sett på en interdemokratisk forankring i en nasjonal kontekst. Dette til forskjell fra mange andre europeiske land, der legitimiteten hviler mer på et moralsk eller religiøst fundament (Lorentzen, 2004; Trägårdh & Varmstad, 2009).

Studier fra de nordiske landene viser at myndighetene har overført sentrale elementer ved denne måten å organisere frivillig sektor på til forventningene de stiller til innvandrersorganisasjoner (Togeby, 2004; Pyykkonen, 2007; Predelli, 2008; Hagelund & Loga, 2009; Ødegård, 2010; Kugelberg, 2011; Bay, Hagelund, & Finseraas, 2011), men bare noe få studier har vist eksplisitt til den nordiske tradisjonen for frivillig organisering (Takle, 2014; Takle & Ødegård, 2016). I dette kapitlet vil vi bidra med analyser av hvilke nye former for tilhørighet som skapes i samspillet mellom transnasjonal tilhørighet og integrasjon i migrantorganisasjoners møte med den norske tradisjonen for frivillig organisering.

Analytisk rammeverk

Vårt analytiske rammeverk bygger på at *integrasjon* ikke er ensbetydende med å bli en del av det samfunnet som «er», men å være med på å forme det som «blir». Integrasjon forstått som en toveisprosess krever tilpasning og endring både fra minoritet og majoritet (Martiniello, 2005; Bauböck mfl., 2006; Yardakul, 2009). Det innebærer også at majoritetssamfunnets institusjoner må være åpne for å endre seg, slik at minoriteter er med på å bestemme både hvordan samfunnets institusjonelle rammeverk skal fungere, og hva den rådende oppfatning av det nasjonale fellesskapet skal være (Takle, 2014).

Transnasjonalisme viser til fenomener som finner sted innenfor *avgrensede, sosialt organiserte forhold og geografiske steder* i minst to nasjonalstater (Schiller, 2010; Faist, 2010). Det innebærer konkrete forbindelser til nasjonale og lokale steder, der hvert enkelt individ er plassert i en sosial sammenheng som knytter det til to eller flere steder samtidig. Et viktig kjennetegn ved transnasjonalisme er at de båndene og aktivitetene som knyttes på tvers av nasjonalstatens grenser, er *regelmessige* (Portes, Escobar & Radford, 2007; Faist, 2010). Regelmessigheten skiller transnasjonalisme fra mer tilfeldige handlinger på tvers av grensene, som migranter alltid har tatt del i. Dermed fremstår transnasjonale aktiviteter og bånd som relativt stabile og vedvarende. Aktivitetene innebærer at man gjennomfører handlinger i to eller flere land, mens båndene betyr at man etablerer sosiale og kulturelle tilknytninger i flere nasjonalstatlige

sammenhenger (Amelina & Faist, 2008; 2012). Transnasjonalisme kan også defineres som *grasrotaktivitet* gjennomført i sivilsamfunnet. På den måten skiller den seg fra andre former for bånd og aktiviteter som krysser nasjonalstatens grenser (Portes, Escobar & Radford, 2007). Grasrotaktiviteten er slik sett ikke det samme som den internasjonale aktiviteten som drives av regjeringer og andre nasjonalstatlige institusjoner, multinasjonale initiativ gjennom FNs organer, globale kirker og korporative enheter som opererer i flere land. Den viktigste forskjellen er ikke *typen* aktivitet, men hvor institusjonalisert aktørene er, og hvor mye makt de har.

Den tyske sosiologen Thomas Faist (2010) gir migrantorganisasjoner en sentral plass i sin forståelse av transnasjonalisme. Han legger vekt på at transnasjonale bånd er en del av nettverk og organisasjoner, og hvordan nettverk av organisasjoner går på tvers av nasjonalstatenes grenser. Likevel er det ikke slik at migrantorganisasjoners transnasjonale bånd, aktiviteter og nettverk nødvendigvis fører til at medlemmene reiser mellom land. Amelina og Faist (2008) viser videre at tyrkiske organisasjoner som organiserer aktiviteter i Tyskland, knytter sosiale og kulturelle bånd i flere nasjonalstatlige sammenhenger. Forskerne finner ingen motsetning mellom de tyrkiske organisasjonenes bånd til Tyrkia og deres arbeid for integrering i det tyske samfunnet (Amelina & Faist, 2008). Tilsvarende funn finnes i en britisk kontekst, som viser at migranter som er involvert i transnasjonale aktiviteter, også er bedre integrert i det britiske samfunnet sosialt, økonomisk og politisk (Jayaweera & Choudhury, 2008). Dette forklares med at sosial interaksjon og engasjement – lokal eller transnasjonalt – gir individer selvtilitt til å involvere og engasjere seg i andre (Vertovec, 2009).

For å forstå hvilken betydning transnasjonal aktivitet har for integrasjon, er det avgjørende å anerkjenne at dette er komplekse prosesser der individers transnasjonale bånd og integrasjon utvikles på varierende måter, som er tett knyttet til de enkeltes livshistorier. Slike prosesser innebærer interaksjon og forhandlinger både mellom migranter og ikke-migranter, og mellom grupper og samfunn.

For å gripe denne kompleksiteten analytisk har vi som nevnt latt oss inspirere av Erdal og Oeppens (2013) gjennomgang av forskningslitteraturen. Forfatterne argumenterer for at integrasjon og transnasjonalisme har

mange felles trekk, men der hovedforskjellene er det nasjonale og transnasjonale fokuset. Med dette som utgangspunkt har de utviklet en typologi med to dimensjoner – en sosiokulturell og en strukturell. Formålet er å illustrere hvordan samspillet mellom integrasjon og transnasjonalisme både kan adderes og utvikles gjennom gjensidig styrking (synergi), men også opptre som motsetninger for enkeltindivider. Med utgangspunkt i Erdal og Oeppens (2013) typologi har vi utviklet følgende analytiske rammeverk:

Den sosiokulturelle dimensjonen omfatter den rollen organisasjonene spiller og praksisen de utøver som arena for følelsesmessig og sosial tilhørighet i møtet mellom individer som deler en felles kulturell eller etnisk bakgrunn. Denne dimensjonen vil være utgangspunkt for å analysere hvordan medlemmenes tokulturelle bakgrunn kan være avgjørende for hvilke nye former for tilhørighet som skapes gjennom disse organisasjonene.

Den strukturelle/politiske dimensjonen omfatter i Erdal og Oeppens (2013) typologi både økonomiske, politiske og juridiske rettigheter og muligheter. I vår studie retter vi fokus utelukkende mot migrantorganisasjonenes betydning i en politisk sfære. Vi studerer dannelsen av institusjonelle nettverk, deres demokratiske verdigrunnlag, betydning av organisatoriske strukturer og hvordan organisasjonene utøver sin rolle som arena for politisk aktivisme, både i en nasjonal og transnasjonal kontekst. Med utgangspunkt i denne dimensjonen kan vi undersøke hvordan organisasjonene utvikles i møtet med den norske tradisjonen for frivillig organisering.

Typologien er egnet til å undersøke hvilken rolle migrantorganisasjoner har for ungdom som navigerer i et landskap der identitet formes i spennet mellom integrasjon i et majoritetssamfunn og transnasjonale føringer/erfaringer/praksiser. Vi vil studere på hvilken måte vi finner igjen disse to hoveddimensjonene i organisasjonenes praksiser, enten som et samspill mellom dimensjonene eller om dimensjonene er isolert fra hverandre.

Datagrunnlag og metode

Undersøkelsen omfatter åtte migrantorganisasjoner for barn og for ungdom, som mottok støtte fra Fordelingsutvalget i 2013. Ingen av organisasjonene har religiøs formålparagraf og fremstår som sekulære. Utvalget

omfatter ikke fellesskap for ungdom forankret i moskeer eller andre tros- og livssynssamfunn, noe som utelukker en viktig del av det flerkulturelle sivilsamfunnet i Norge. I oversikten nedenfor vises nøkkelinformasjon om organisasjonene, deres levetid, størrelse og statlig tilskuddsbeløp i 2013.

Oversikten viser at de fleste organisasjonene ble etablert etter år 2000, og at det var først i 2003 de mottok statstilskudd. Med unntak av Tamilsk kulturforening, og til en viss grad de vietnamesiske organisasjonene, er medlemstallet i organisasjonene lavt. For de minste organisasjonene ligger medlemstallet svært nær den nedre grensen for å motta statstilskudd, som er 100 medlemmer under 26 år. Flere av lederne i organisasjonene forteller at de aktiviserer mange flere enn medlemstallet tilsier, gjennom store arrangementer som kulturtreff og filmvisninger som trekker til seg deltakere på tvers av generasjoner. Selv om LNU krever at organisasjonene i prinsippet skal være åpne for alle, rekrutterer organisasjonene så å si utelukkende barn og unge med felles nasjonal eller kulturell bakgrunn. Dette er i tråd med hvordan tidligere studier viser at innvandrersamfunnene primært samler en kulturell eller etnisk gruppe (Rogstad, 2007). Disse organisasjonene har slik sett et begrenset rekrutteringsgrunnlag. Våre informanter beskriver det som en utfordring at mange av de potensielle medlemmene kommer fra familier med svake økonomiske ressurser. Dette gjør det vanskelig å inndrive medlemskontingenten, som må være på minimum 50 kroner per år for å utløse statstilskudd. Ødegård har tidligere vist at medlemstallet i disse organisasjonene har holdt seg stort sett stabilt gjennom de 10 årene de har mottatt tilskudd (Eimhjellen & Ødegård, 2016), noe som viser at driftstilskuddet ikke har bidratt til at organisasjonene har vokst. Samme studie viste også at flere migrantorganisasjoner har fått tilskudd gjennom støtteordningen i perioden frem til 2013, men noen har falt ut av ordningen fordi de ikke har klart å tilfredsstille de formelle tilskuddskravene til medlemsstørrelse og utbredelse av lokallag (Eimhjellen & Ødegård, 2016 *ibid.*). Tilskuddskriteriene fra staten gir klare føringer for at samtlige barne- og ungdomsorganisasjoner skal ha et medlemsdemokrati med tillitsvalgte ledere på lokalt og nasjonalt nivå. Dermed er våre utvalgte case-organisasjoner organisert tilsvarende andre barne- og ungdomsorganisasjoner i Norge, der de arrangerer årsmøter både på lokalt og nasjonalt nivå, der de velger ledelse.

Tabell 1: Nøkkelinformasjon for flerkulturelle barne- og ungdomsorganisasjoner som mottok enten ordinær nasjonal grunnstøtte (§ 13), grunnstøtte for små organisasjoner (§ 14) eller etableringsstøtte (§ 17) fra BLD i 2013.

Organisasjon	Etablerings-år	Ant. medlemmer u/ 26 år	Ant. lokale foreninger	Tilskuddsår	Tilskudd 2013
Annai Poopathi Tamilsk kultursenter	1992	1969	14	2003-2013	832 919
Norges Tyrkiske Ungdomsforening	2001	106	3	2003-2013	282 389
LAWAN: Det kurdiske ungdomsforbundet i Norge	2000	113	9	2007-2013	289 225
Senter for flerkulturell ungdom	2005	231	3	2012, 2013	200 000
NAYO: Norges Aserbajdsjanske Ungdomsforening	2006	209	2	2012, 2013	200 000
YEKÊTÎ LAWAN: Demokratisk Ungdoms-union i Øst-Kurdistan	2007	116	4	2010 - 2013	289 753
Det vietnamesiske flyktningeforbundet i Norge	2008	379	6	2011- 2013	275 000
Vietnamesisk barne- og ungdomsforening	Manglende informasjon	327	8	2005-2013	359 561

Kilde: Fordelingsutvalget.no (www.fordelingsutvalget.no/element_db/421_Nasjonal_grunnstoeitte_2013_endelig.pdf)

Datamaterialet utgjør intervjuer med tillitsvalgte ledere av disse åtte organisasjonene. Vi har også analysert tilgjengelige dokumenter som vedtekter, aktivitetsplaner, årsmeldinger og Facebook-profiler. Ved å sammenligne intervjumaterialet med dokumentanalysene har vi fått bekreftet at det er sammenheng mellom tillitsvalgtes individuelle fortellinger og organisasjonenes praksis. Fordi ingen av organisasjonene har ansatte og bemannede kontorer, kontaktet vi de tillitsvalgte lederne via SMS, e-post og gjennom personlige meldinger på Facebook. Tre av intervjuene ble gjennomført i kontorlokalene organisasjonene benytter til møter og andre aktiviteter sentralt i Oslo, mens tre andre ble gjennomført på forskernes arbeidsplass. Ett av intervjuene ble gjennomført på arbeidsplassen til en av lederne.

Det ble i alt gjennomført intervjuer med åtte personer i løpet av sommeren/høsten 2013 og våren 2014. I en av organisasjonene ville ikke ledelsen la seg intervju, uten at vi kjenner årsaken til dette. Samtlige informanter hadde innvandrerbakgrunn, hvorav to var født og oppvokst i Norge, mens de fem andre kom til Norge som barn eller i tidlige tenår. Fem av informantene var menn, tre var kvinner. Alle var i aldersgruppen 20–30 år.

Intervjuene er semistrukturerte (Bernard, 2006). I dette ligger det at vi som forskere fulgte en intervjuguide, der spørsmålene var utarbeidet på forhånd innenfor spesifikke tema som ble ansett som relevante for studien. I tillegg ble det åpnet opp for nye tema underveis i intervjuet dersom informanten reiste relevante problemstillinger. En av forskerne ledet intervjuet og samtalen, mens den andre transkriberte. Intervjuene ble ikke tatt opp på bånd.

Organisasjonene som er med i studien er ikke anonymisert. Informasjon om hvilke organisasjoner som mottar nasjonalt grunnstøtte fra Fordelingsutvalget, er offentlig informasjon. Vi har likevel anonymisert informantene ved å ikke bruke navn. Vi har heller ikke oppgitt posisjonen informantene hadde i organisasjonenes ledelse på intervjutidspunktet. Årsaken er at intervjuene inneholder informantenes motiver og synspunkter på en rekke områder knyttet til integrasjon og politiske forhold i Norge og en hjemlandskontekst, noe som i enkelte miljøer skaper kontroverser. Informantene fikk informasjon om at full anonymitet

ikke kunne sikres, da utvalgskriteriet fra Fordelingsutvalget er offentlig tilgjengelig. I de få tilfellene der informantene har gitt sensitive opplysninger, har vi utelatt dette i analysene, så sant det ikke har vært av spesiell interesse for forskningsarbeidet. Høsten 2015 fikk samtlige informanter, som er direkte sitert, tilbud om sitatsjekk. Når analysene i enkelte tilfeller har informasjon av nyere dato enn 2014, er dette primært basert på korrigeringer eller informasjon informantene har ment har vært viktig for å gi et oppdatert bilde. Utfordringen med å praktisere sitatsjekk er at relativt nyetablerte organisasjoner ofte gjennomgår store endringer på halvannet år, og informantene kan ønske å oppdatere og korrigere mye av informasjonen som er gitt på et tidligere tidspunkt.³ Vi har i dette arbeidet ikke gått inn på personmessige forhold eller organisasjonsinterne anliggender.⁴

Migrantorganisasjoner i en norsk sivilsamfunnskontekst

Migrantorganisasjonene i utvalget er organisert i tråd med den tradisjonelle nordiske sivilsamfunnsmodellen, der grunnlaget for statstilskudd hviler på en forståelse av at frivillige organisasjoner tjener som en sosial og politisk integrasjonsarena. Men hvilke former for fellesskap er det som dannes i møtet mellom migrantorganisasjonenes transnasjonale tilhørighet og den norske tradisjonen? I de empiriske analysene ser vi på migrantorganisasjonenes praksiser innenfor det vi har betegnet som en *sosialekulturell dimensjon*, og en mer *politisk orientert dimensjon*. Begge oppfattes som viktige betingelser for sosial og politisk integrasjon (Erdal & Oeppen, 2013). Vi ser med andre ord nærmere på hvordan migrantorganisasjonene tilnærmer seg rollen som sosial integrasjonsarena når de i motsetning til tradisjonelle sivilsamfunnsorganisasjoner ikke rekrutterer

3 I ett tilfelle ble det uttrykt ønske om nytt intervju, for å oppdatere informasjonen om organisasjonen. Dette ble ikke imøtekommet, både på grunn av tidsbegrensninger og fordi studien er gjennomført på et visst tidspunkt for samtlige organisasjoner, og forteller om organisasjonenes posisjon relativt få år etter etableringen.

4 Prosjektet er meldt inn og anbefalt av Personvernombudet ved Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste.

fra det brede lag av folket, men blant en gruppe som har felles kulturell eller etnisk identitet. Deretter studerer vi hvordan de forvalter sin politiske rolle i en norsk kontekst, som bærere av transnasjonale relasjoner og tilhørighet.

Hybrid identitet og integrasjonen - den sosiokulturelle dimensjonen

Felles for organisasjonene som er med i studien, er at de unge medlemmene i all hovedsak har innvandrerbakgrunn og er bærere av en tokulturell identitet. Mens enkelte av organisasjonene representerer innvandrergrupper med lang botid i Norge, som vietnamesere og tamiler, har andre, som kurderne, kortere botid. Mens noen organisasjoner har medlemmer med foreldre som er født og vokst opp i Norge, har andre medlemmer som selv har innvandret til Norge. Uavhengig av botid betraktes «røttene», det stedet en selv eller forfedrene kommer fra, som viktig beveggrunn for organisasjonens etablering og drift:

Utenlandske ungdommer er røtterløse. De står et sted og så vet de ikke om de hører til det norske eller om de er en del av noen annet. Jeg følte at jeg hadde det sånn. Hvor er det jeg tilhører? Jeg hadde det problemet. Jeg ser at det er fint å ta med det beste av begge kulturer, både ha røtter og skaffe seg ressurser og integrere seg i det norske.

Dette sitatet fra en av organisasjonslederne, som selv kom til Norge som barn, viser kjernen i det budskapet flere av informantene ønsker å formidle: viktigheten av det sosiale fellesskapet med andre som er like en selv, og som har utfordringer med å finne tilhørighet som minoritet i et majoritetssamfunn. Vi skal la sitatet tjene som introduksjon for å se nærmere på organisasjonenes sosiokulturelle praksiser, og koblingen til integrasjon i det norske samfunnet.

Midt i Oslo sentrum ligger Vietnamhuset. Dette er en møteplass for norsk-vietnamesere bosatt i Østlandsområdet, og som kom til Norge som flyktninger i perioden 1975 til 1990, og deres etterkommere. Her har av de to vietnamesiske organisasjonene i materialet sin møteplass. Organisasjonen ble etablert i 2008 og har rundt 400 betalende medlemmer under 26 år. De fleste av disse er barn. Gjennom hele uken arrangeres en

rekke kulturaktiviteter som dans, musikk, blomsterbinding, morsmålsundervisning og leksehjelp. Dette er aktiviteter primært for barn, men huset tjener også som møteplass for flere generasjoner av norsk-vietnamesere. Blant annet arrangeres det hvert år en årlig nasjonal barnefestival med 300–600 deltakere.

En viktig aktivitet for organisasjonen er morsmålsundervisningen. Når vi besøker Vietnamhuset en tidlig lørdag ettermiddag, er det mange frivillige i sving med å undervise 20–30 barn og noen tenåringer. Vår informant er tillitsvalgt i organisasjonens ledelse og har ansvaret for organisering av de frivillige lærerne. Disse gjør et viktig arbeid for å oppfylle organisasjonens målsetting: å gi barn som er født og oppvokst i Norge, kjennskap til forfedrenes kultur og språk. Båndene til Vietnam blir løsere når nye generasjoner vokser opp, sier hun, og organisasjonen skal være en arena der disse båndene kan bevares slik at man kan finne en balanse mellom *det norske* og *det vietnamesiske*. Vår informant forteller at det skjer en gradvis dreining: For hver ny generasjon som vokser opp, blir de «litt mer norske» enn den forrige. Vi skjønner hva hun mener, da vi overværer en pause i undervisningen. Fra å kommunisere på vietnamesisk går elevene over til å snakke norsk seg imellom. Og det er slik det er blitt, forteller vår informant. Norsk er det språket barna kan aller best, noe hun mener er naturlig når man i flere tilfeller må gå helt tilbake til besteforeldregenerasjonen for å finne dem som innvandret til Norge. For å illustrere sitt poeng ytterligere forteller hun om en gang lederne i organisasjonen viste en sketsj på vietnamesisk. Da sketsjen var ferdig, spurte barna om de ikke også kunne vise den på norsk slik at de kunne forstå den. Organisasjonsengasjementet for vår informant hviler på å gi unge norsk-vietnamesere den kulturballasten som språket representerer.

I likhet med den vietnamesiske organisasjonen har målsettingen for Tamilsk kulturforening vært «å formidle tamilsk språk og kultur» siden etableringen i 1992.⁵ Aktivitetsprofilen er lik, med både morsmålsundervisning, leksehjelp og kulturaktiviteter. Vår informant forteller at organisasjonen imøtekommer norske tamilers behov i ulike faser av livet: «Noen (medlemmer, forskers anm.) er borte noen år, men så kommer de tilbake

5 http://www.poopathi.no/web/nb/norsk_forside, lastet ned 30. april 2018.

når de har fått barn». I dag har organisasjonen rundt 50–60 medlemmer som er «tredje generasjon», der foreldrene er født og vokst opp i Norge. De norskfødte foreldrene er en voksende gruppe i organisasjonen:

De (foreldrene, forskers anm.) kommer tilbake med barna sine fordi de ser behov for at barna har en identitet som er både norsk og tamilsk. Barna er mest i det norske miljøet, men i tillegg må de bruke tid på det tamilske.

Å bruke tid «på det tamilske» handler om å finne fotfeste som minoritet i en majoritetskultur, men også å opprettholde og bygge relasjoner med familie bosatt i forfedrenes hjemland eller i andre diasporaland. Det å lære språket og kjenne kulturen er en forutsetning for dette. I både den tamilske og den vietnamesiske organisasjonen satses det derfor mye på barnemedlemmene, da de er i en fase der de er mottakelige for denne typen impulser i større grad enn tenåringer.

Blant organisasjonene som ikke retter seg mot barnemedlemmer, men mer mot ungdom og unge voksne, er morsmålsundervisning, dans og sangtradisjon fra et «hjemland» mindre relevante aktiviteter. Det betyr ikke at det to- og flerkulturelle identitetsarbeidet er mindre viktig. For både i de kurdiske, den tyrkiske og den aserbajdsjanske organisasjonen er det de unge selv, ikke foreldrene, som sitter i styret og legger rammene for den organiserte aktiviteten. Det viktigste er å skape sosiale møteplasser for medlemmer og andre unge som deler en felles kulturell identitet. For å gjøre dette gjennomfører de hytteturer, faste idrettsaktiviteter (utenom den organiserte idretten), radiosendinger på morsmålet, kinovisninger med filmer fra «hjemlandet» og andre sosiale aktiviteter. I tillegg tilbyr de kurs i hvordan et lokallag skal driftes.

Til tross for at aktivitetene i barneorganisasjonene og ungdomsorganisasjonen er forskjellige, har de en felles målsetting om å styrke medlemmenes identitet, kultur og kjennskap til besteforeldres, foreldres eller egen migrasjonshistorie.

Den offentlige diskursen om identitet i Norge har i stor grad dreid seg om *motsetninger* mellom en norsk og en annen nasjonal identitet (Gullestad, 2006). I likhet med tidligere studier (se bl.a. Engebrigsten & Fuglerud, 2007) beskriver ikke våre informanter det å ha to eller flere former for tilhørighet på en gang som noe som nødvendigvis er motsetningsfylt.

Vi så innledningsvis i dette avsnittet hvordan en av informantene forteller at «utenlandske ungdommer er røtterløse». Her forteller han om hvorfor den kurdiske organisasjonen han selv er tillitsvalgt i, og andre migrantorganisasjoner for barn og ungdom er viktige:

Det å være medlem i en organisasjon som vår kan bidra til identitetsutviklingen til de unge. Vi vil at de skal være integrert i det norske samfunn, men samtidig bevare sin egen kultur. [...] Vår organisasjon kan bli en arena der man kan lære seg å være en del både av den norske og den kurdiske kulturen.

Intervjuer: *Føler du organisasjonen kan tilby en dobbel tilhørighet?*

Ja, vi prøver det. Vi merker det på de unge – de er jo som meg ... Poenget med organisasjonen er at de kan være både og. Dersom de ikke får mulighet til å utvikle begge kulturer, kan man komme i konflikt med seg selv. Man føler seg ikke så alene.

Informantene beskriver hvordan identitet har potensial til å bli problematisk for unge med innvandrerbakgrunn. Organisasjonen kan skape en trygg arena der de unge «kan være både og» – verken det ene eller det andre. En slik målsetting kommer også frem i flere av organisasjonenes vedtekter. For eksempel i Tamilsk kulturforening er det formulert i formålparagrafen (§ 1) at målsettingen for organisasjonen er å «Veilede tamilske barn og ungdom til en meningsfylt integrering i det norske samfunnet». Også de kurdiske organisasjonene har vedtektsfestet at de skal bidra til å hjelpe sine medlemmer inn i det norske samfunnet, og hindre utenforskap og marginalisering ved å «kjempe mot vold, kriminalitet og gjengbevegelser blant kurdiske ungdommer» (jf. Lawans vedtekter).

De *kulturelle praksisene* som preger aktivitetstilbudet, må slik sett forstås innenfor en større ramme enn ren språk- og kulturoplæring. Det må knyttes opp mot en mobilisering rundt dannelsen av en felles identitet (Andersson & Jacobsen et al., 2012).

Slik kan det argumenteres for at disse nye, formelle fellesskapene har tatt opp i seg en rolle som *integrasjonsarena* i et majoritetsamfunn. At organisasjonene egentlig driver integrasjonsarbeid, er informantene gjennomgående opptatt av å fortelle oss. De er nemlig godt kjent med at organisasjoner som deres i offentligheten ofte blir oppfattet som innadvendte

og segregerende nettverk, og dermed som et potensielt hinder for integrasjon i det norske samfunnet. Temaet opptar dem, og de ønsker å gi en bredere forståelse av organisasjonenes rolle i å bygge fellesskap der ungdom med innvandrerbakgrunn ikke trenger å være enten norsk eller innvandrer, men både og, og noe annet enn sine foreldre – som en slags hybrid identitet som først blir motsetningsfylt dersom de unge ikke makter å finne seg til rette i spennet mellom transnasjonal tilhørighet og integrering. Dette er, ifølge dem vi snakket med, en viktig forutsetning for deltakelse i det norske samfunnet.

Et konkret eksempel på en slik forståelse finner vi i en av de kurdiske organisasjonene, som arrangerer «utdanningskurs». Ved å bruke unge kurdere som selv har tatt utdanning i Norge, vil man vise frem de gode og gjenkjennbare eksemplene. Foreldrene til de unge kurderne i Norge har tradisjonelt sett bare vært «bønder og enkle folk», som vår informant sier det, og har ikke kunnskapen som skal til for å veilede barna gjennom utdanningsløpet:

Jeg er annen generasjon innvandrer. Jeg har foreldre som ikke kan Norge. Jeg har savnet en veiviser, og idealer er vanskelig å finne. Vi har funnet hverandre.

De som har «funnet hverandre», er barn av innvandrere som har gjennomført lengre utdanningsløp. Gjennom utdanningskursene blir disse «vevisere» for andre unge ved å formidle kunnskap om de muligheter som finnes i det norske utdanningssystemet, fra valg av videregående skole til høyere utdanning ved høyskoler og universiteter. De unge kurderne ser utdanning som veien ut av en potensiell marginal posisjon, og en viktig beveggrunn for å arrangere utdanningskurs er å: «... få ungdommer vekk fra gata. Få dem sosialt sammen, få dem til å studere og til å integrere seg mer.» Det er derfor vår informant har valgt å satse på dette arbeidet:

Jeg kjenner meg igjen selv. Jeg var første generasjon ungdom av kurdere. Da jeg kom på universitetet, visste jeg ikke hva jeg skulle, jeg har gått gjennom mye, lært meg mye. Jeg fant mange ungdommer av samme type, og jeg kan hjelpe noen med de samme problemene som jeg selv hadde.

Han var en av de første, og han var med på å etablere organisasjonen han nå leder. Det er flere av informantene som er som han, som forteller

oss om det å være pionerer, å gå foran og bane vei for andre som kommer etter dem, og som har etablert organisasjonen med dette siktemålet. Eksempelen er illustrerende for hvordan de *kulturelle praksiser* som preger aktivitetstilbudet, må forstås innenfor en større ramme knyttet opp mot en mobilisering og solidaritet rundt en felles identitet (se også Andersson, Jacobsen, Rogstad & Vestel, 2012).

Demokrati, kulturkamp og transnasjonale nettverk – den politiske dimensjonen

Migrantorganisasjonene i denne studien har valgt å organisere seg som tradisjonelle demokratiske, medlemsbaserte organisasjoner. En åpenbar grunn er økonomi, ettersom norske myndigheter legger denne typen kriterier til grunn for tildeling av statsstøtte. Dette innebærer at utvalget av organisasjoner i denne studien har tilpasset seg den norske tradisjonen for frivillig organisering. Spørsmålet vårt dreier seg dermed om hvordan migrantorganisasjonene, som i likhet med andre frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner i Norge både er demokratiske og medlemsbaserte, utvikler i seg i dette møtet.

Flere av informantene legger vekt på betydningen av å være en selvstendig frivillig organisasjon med en intern demokratisk struktur. Dette sikrer dem et autonomt fellesskap, med myndighet til selv å bestemme, noe som flere synes er viktig ut fra sin migrasjonshistorie, som ofte handler om å bli undertrykt og forfulgt. En som målbærer dette perspektivet, er en informant som kom til Norge to år før vi intervjuet ham. Han var tillitsvalgt i en av de kurdiske organisasjonene, og hadde vært aktivt medlem i moderorganisasjonen, som er lokalisert i hjemlandet. Båndene til hjemlandet var fortsatt sterke, likeså drømmen om et fritt Kurdistan. Informanten var klar på at demokrati og frihet må læres. Kunnskapen han får gjennom deltakelse i den norske avdelingen av organisasjonen, må viderefremmes til dem «hjemme».

Vi har et mål om å lære oss om demokrati og frihet. Kanskje vi kan ha det sånn en dag i vårt eget land. Et annet mål er å opplyse medlemmene om det kurdiske problemet, om hvorfor vi er her i Norge. Vi har problemer der nede, vi må

opplyse ungdommene i Europa om dette. Gjennom denne organisasjonen vil vi opplyse andre om det kurdiske problemet. Vi må prøve å lære oss mer om menneskerettigheter, prøver å lære oss mer om Europa (resonnementet tar han på kurdisk, og det oversettes av en medinformant).

Demokrati og frihet er målet for de kurderne vi snakket med. Norske organisasjoner som denne kan sette *det kurdiske problemet* på dagsorden i Europa. At organisasjonen er demokratisk bygd opp, kan gi inspirasjon til unge i Kurdistan til å læres opp i demokratiske prinsipper og menneskerettigheter. Informanten har en plan om en gang å reise hjem. Arbeidet i den norske organisasjonen er viktig for dette målet: «Jeg håper en dag vi kommer tilbake til et demokratisk land. Det vi gjør her, er for det målet», sier han.

Også i en annen kurdisk organisasjon ligger den politiske kampen foreldregenerasjonen har ført som et bakteppe for organisasjonens etablering og aktiviteter, og det fortelles om støttende foreldre for den innsatsen som legges ned i organisasjonen.

Pappa har lang erfaring i organisasjonsarbeid og politikk og har hele tiden vært til hjelp for meg og mine søsken [...] De fleste foreldre som har kommet til landet, har vært aktive i hjemlandet og vil at barna skal være aktive i Norge, at de skal bevare sin kultur, vise fram den kurdiske kulturen til Norge. Det blir en del av livet.

En annen informant uttrykker det slik:

Jeg har blitt backet opp hjemmefra. Det er viktig, for man bruker så mye tid på det (organisasjonsarbeid, forskers anm.). Uten backing ville det vært vanskelig. [...] Vår foreldregenerasjon har kommet hit uten noen ting. Men pappa har motivert meg til gjøre dette, uten nytte-gevinsten. Uten aksept hjemmefra ville jeg ikke vært her.

Sitatene viser hvordan etableringen av migrantorganisasjoner forvalter et politisk engasjement, som er målbåret av en foreldregenerasjon som ser verdien av sivilsamfunnet som arena for politisk. Eksempelene tydeliggjør et felt som i liten grad er studert, nemlig hvilken betydning kontekstuelle forhold i landet man har reist fra, har for det engasjementet som kommer til syne det stedet man bor. Det finnes lite forskning på temaet i en

norsk kontekst, men Kim og Amnå (2015) har vist at unge svensker med kurdisk bakgrunn har et større samfunnsengasjement enn ungdommer med etnisk svensk og irakisk bakgrunn. Forskerne mener at hjemlands-konteksten og foreldrenes normer for sivil/politisk engasjement påvirker barnas politiske kompetanse og engasjement i Sverige. Det skjer med andre ord en generasjonsoverføring av politisk engasjement, som på sett og vis importeres gjennom migrasjon.

Et annet eksempel på denne type «import» av politisk engasjement finner vi i Tamilsk kultursenter. Til tross for at vår informant er tydelig på at organisasjonen er politisk og religiøst uavhengig, blir den av singalesiske myndigheter stemplet som en terrororganisasjon. Stempelet gjør det vanskelig for organisasjonen å rekruttere tillitsvalgte både på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå da samtlige tillitsvalgte i frivillige organisasjoner skal registreres i Brønnøysundregisteret. Registeret ligger åpent tilgjengelig, og i deler av det tamilske miljøet har det oppstått en frykt for å ha navnet sitt registrert. «Det er derfor vi ikke legger mye informasjon på nettet. Det er forbundet med risiko. Det er overvåkning også i Norge», forteller vår informant. «Siden 2009 har (den singalesiske, forskers anm.) regjeringen hatt som mål å ødelegge tamilsk organisering. Den vil ikke at tamilene skal være tamiler», som han sier det. For Tamilsk kulturforening innrammes kulturformidling og morsmålsundervisning i fortellingen om kampen om frihet og demokrati for en forfulgt folkegruppe. Eksemplene illustrerer det faktum at kultur og politikk er sammenvevde dimensjoner.

Et annet eksempel illustrerer hvordan etableringen av ungdomsstyrte fellesskap blir oppfattet som kontroversielt i enkelte innvandremiljøer. I en av organisasjonene måtte de unge kjempe for at organisasjonen i det hele tatt skulle bli stiftet, da krefter i deler av migrantmiljøet, blant foreldregenerasjonen, motarbeidet etableringen av en slik selvstendig, demokratisk, politisk og religiøst nøytral ungdomsorganisasjon med egne vedtekter. At organisasjonen insisterte på å være utenfor de voksnes innflytelse og kontroll, ble sett på som en mulig trussel både mot foreldrekontroll og bevaring av kulturelle praksiser.

Da vi etablerte organisasjonen, satt jeg i mange møter med menn. Jeg brukte mye tid til å forklare hvorfor det var viktig å ha en organisasjon for ungdom hvor alle var velkommen, uavhengig av politisk og religiøs tilhørighet. Folk

visste ikke hva dette var. De fulgte med – det var bare møter, møter den første tiden.

Dialogarbeidet blant annet med etablerte voksenorganisasjoner tok mye tid, men var helt avgjørende for opprettelsen og driften av organisasjonen, forteller vår informant. Alternativet ville vært en vedvarende skepsis og manglende tillit der foreldre ville vegret seg for å sende barna til aktiviteter i regi av organisasjonen. Motstanden var særlig knyttet til ungdomsorganisasjonens partipolitiske og religiøst nøytrale linje, samt målsettingen om å være en selvstendig og inkluderende arena der: «... ungdom selv skal kunne organisere seg, og selv ordlegge seg om hva som er vanskelig», som hun sier det. Ingen skulle stenges ute. Dialogarbeidet lyktes og ga organisasjonen et bredt aktivitetstilbud til grupper av unge som, ifølge vår informant, ellers ikke ville hatt organiserte fritidsaktiviteter blant annet på grunn av svake økonomiske ressurser i familiene.

Med et institusjonelt perspektiv som sivilsamfunnsperspektivet representerer, kan man lett stå i fare for å tolke innvandrersorganisasjonenes politiske relevans som begrenset fordi de i liten grad synes å fungere som pressgruppe i en nasjonal offentlighet (Koopmans, 2004). Denne beskrivelsen oppsummerer på en god måte også våre migrantorganisasjoners politiske praksiser. Generelt finner vi i svært liten grad at organisasjonene driver politisk påvirkningsarbeid overfor norske myndigheter. Myndighetskontakten begrenser seg i all hovedsak til den kontakten som er nødvendig for å søke om og motta statstilskudd. Utover dette er det lite institusjonell nettverksbygging, både på lokalt og nasjonalt nivå. Unntaket er paraplyorganisasjoner som Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU), som alle organisasjoner i denne studien er medlemmer i. LNU er også en arena der tillitsvalgte og medlemmer deltar på diverse kurs og lederseminar, samt får hjelp og veiledning ved behov. En av informantene har selv hatt tillitsverv i LNU, og de fleste av organisasjonene har deltatt på det årlige representantskapsmøtet til LNU.

Den viktigste grunnen til de svake institusjonelle nettverkene er ifølge våre informanter mangel på menneskelige ressurser til å prioritere tid til slik aktivitet. Ingen av organisasjonene har egne ansatte som dermed kan delta på relevante møter på dagtid. De tillitsvalgte er enten elever, studenter eller i lønnet arbeid, og må derfor begrense sin deltakelse til de

absolutt mest nødvendige møtene. Våre yrkesaktive informanter forteller at både de selv og andre i ledelsen tar ut feriedager for å delta på viktige møter og samlinger på dagtid. Manglende økonomiske ressurser til ansatte eller frikjøp av tillitsvalgte beskrives som et strukturelt hinder for å bygge denne typen institusjonelle bånd.

Når vi spør om organisasjonenes kontakt med søsterorganisasjoner i andre vestlige land, eller i landet de har reist fra, trer et annet bilde frem. De forteller om samarbeid med tilsvarende organisasjoner i andre nordiske land, men påpeker samtidig at de norske organisasjonene er små, med få medlemmer sammenlignet med land med en større innvandrerbefolkning, som Sverige og Tyskland. De har dermed ikke kapasitet til mye aktivitet. Likevel finner vi eksempler på at transnasjonale relasjoner og nettverk er viktig, både ved at de får tilgang til blant annet undervisningsopplegg for språkopplæring, ved at de bidrar i arbeidet med å styrke moderorganisasjonen i «hjemlandet», og mer generelt deltar i det transnasjonale rettighetsarbeidet for undertrykte grupper.

For eksempel inngår en av de kurdiske organisasjonene i et større transnasjonalt nettverk av tilsvarende kurdiske organisasjoner fra ulike land. Moderorganisasjonen er lokalisert i Irak, og det arrangeres årlige kongresser der delegater fra søsterorganisasjoner fra en rekke land deltar. Her har også representanter fra den norske organisasjonen deltatt og «hatt stemmerett». Det er viktig, forteller vår informant, å styrke moderorganisasjonen. Selv om den norske organisasjonen har sitt primære fokus på å skape fellesskap for unge kurdere i Norge, har det vært arrangert dugnader for å samle inn penger til moderorganisasjonen i Kurdistan:

Vi sendte penger en gang. Da gjennomførte vi dugnader. Pengene gikk til å pusse opp lokalene deres, kjøpe PC og sånn. I fjor sommer var jeg på kontoret deres [...] i Irak. De hadde fått nytte for pengene vi sendte. Det så jeg.

Tilsvarende transnasjonal nettverksbygging finner vi i Tamilsk kulturforening. Kulturforeningen deltar i europeiske utvekslingsprogrammer for tamilske barn: «Vi ønsker å få utveksling med barn for eksempel i Paris eller i Tyskland. Det vil styrke barnas identitet og å lære andre språk. De kan lære både tamilsk og fransk.» Det tamilske, transnasjonale nettverket av vestlige, nasjonale organisasjoner utvikler blant annet

undervisningsmateriell for morsmålsopplæring. Dette benytter den norske organisasjonen seg av.

Konklusjon: Transnasjonale bånd som potensial for integrasjon

I dette kapitlet har vi undersøkt hvilke nye former for tilhørighet som skapes i samspillet mellom transnasjonal tilhørighet og integrasjon i migrantorganisasjoner for barn og unge. Vi har reist spørsmål om hvilken betydning medlemmenes tokulturelle bakgrunn har for hvordan organisasjonene driftes av lederne, og hvordan organisasjonene utvikles i møtet med den norske tradisjonen for frivillig organisering.

Analysen viser to endringsprosesser som foregår samtidig, og som er tett infiltrert. Den ene handler om den tokulturelle tilhørigheten som mange minoritetsungdommer utvikler. Her gis det beskrivelser om hvordan globale og nasjonale impulser blandes, og som over tid skaper nye former for hybrid og transnasjonal tilhørighet. Den andre er hvordan enkeltindivider med innvandrerbakgrunn søker kollektive løsninger gjennom formelle organisasjoner, og hvordan disse organisasjonene utvikles i møtet med den etablerte formen for frivillig organisering. Disse to endringsprosessene foregår som et samspill mellom transnasjonalisme og integrasjon.

Våre intervjuer viser hvordan migrantorganisasjoner for barn og ungdom forsøker å fylle rollen som tokulturelle fellesskap, og samtidig fungerer som integrasjonsarena i en norsk kontekst og innenfor rammene av den norske tradisjonen for frivillig organisering. Barneorganisasjonene fungerer som et sted der barna lærer om sine foreldres og/eller besteforeldres kulturelle bakgrunn. Barna beskrives som mer norske enn sine foreldre, og får primært språk- og kulturoplæring fra foreldrenes «hjemlandskultur». Hensikten med denne aktiviteten er å skape et fotfeste i en dobbel tilhørighet. Mens barneorganisasjonene er styrt av foreldre, blir ungdomsorganisasjonene drevet av unge mennesker som søker sammen med andre som har tilsvarende tokulturelle bakgrunn. De ønsker å dele erfaringer og hjelpe hverandre med potensielle problemer og utfordringer i møte med det norske samfunnet, der deres foreldre ikke har kompetanse

til å veilede. Medlemmenes tokulturelle bakgrunn er avgjørende for de nye formene for hybrid og transnasjonal tilhørighet som formes gjennom organisasjonene, der det å styrke medlemmenes identitetsarbeid handler om noe mer enn *to- eller flerkulturell* i et majoritetssamfunn, og noe *annet* enn den identiteten som forvaltes av foreldregenerasjonen. Slik sett beskrives organisasjonenes rolle langt på vei som en arena der et transnasjonalt identitetsarbeid fremstår som en forutsetning for vellykket integrasjon og deltakelse i majoritetssamfunnet.

Fordi vårt utvalg bare omfatter de migrantorganisasjonene som mottar nasjonalt driftstilskudd, har de en intern demokratisk struktur. Disse institusjonelle rammene beskrives ikke som en nødvendig tilpasning, men som en grunnleggende og viktig dimensjon ved organisasjonen. De ønsker både å være selvstyrende fellesskap og demokratiske aktører. Organisasjonene fremstår imidlertid som passive politiske og interessebærende aktører i en norsk offentlighet. Deres institusjonelle nettverk i Norge begrenser seg til deltakelse i store organisasjonssparaplyer, og særlig LNU. Det er begrenset hvor mye ressurser organisasjonene har kapasitet til å legge i institusjonell nettverksbygging. Samtidig ser vi flere eksempler på transnasjonal nettverks- og relasjonsbygging gjennom utveksling av kursmaterieell med søsterorganisasjoner i andre diasporaland, innsamling av penger til drift av moderorganisasjonen i et «hjemland» og deltakelse på konferanser med søsterorganisasjoner fra andre land. Møtet med migrantorganisasjonenes politiske engasjement strekker seg slik sett utover en tradisjonell forståelse av frivillige organisasjoners rolle som politisk integrasjonsarena. Selv om den politiske dimensjonen kommer tydeligst frem i ungdomsorganisasjonenes praksiser, ligger den som et bakteppe for de sosiokulturelt orienterte aktivitetene i barneorganisasjonene. Overordnet viser studien at disse migrantorganisasjonenes politiske potensial ikke utelukkende kan forstås ut fra en nasjonal kontekst, fordi de primært aktiveres på en transnasjonal arena og i transnasjonale relasjoner.

Gjennomgående finner vi støtte for at det foregår et samspill mellom transnasjonale bånd og integrasjon. Dette reflekteres i hvordan organisasjonenes sosiokulturelle og politiske praksiser er tett sammenvevd. Vi finner at disse migrantorganisasjonene har potensial til å innta en viktig

rolle som sosial og politisk integrasjonsarena i en norsk kontekst, men en slik posisjon synes i større grad å aktiviseres dersom organisasjonene har transnasjonale bånd og nettverk. Integrasjon utelukker med andre ord ikke utvikling av transnasjonale relasjoner og vice versa. Snarere tvert imot. De organisasjonene som har transnasjonale bånd og utøver transnasjonale praksiser, synes å være de som i størst grad orienterer seg mot norsk nettverksbygging. Det er også de som i størst grad fremhever viktigheten av å være integrasjonsarena for sine medlemmer inn i en norsk kontekst.

Referanser

- Andersson, M., et al. (2012). *Kritiske hendelser – Nye stemmer*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Amelina, A., & T. Faist (2008). Turkish Migrant Associations in Germany: Between Integration Pressure and Transnational Linkages. *Revue européenne des migrations internationales* 24(2): 91–120.
- Amelina, A., & T. Faist (2012). De-naturalization the national in research methodologies: Key concepts of transnational studies in migration. *Ethnic and Racial Studies* 35(10): 1707–1724.
- Bauböck, R., A. Kraler, M. Mariniello, & B. Perchinig (2006). Migrants' Citizenship: Legal Status, Rights and Political Participation. I R. Penninx, M. Berger & K. Kraal (Red.), *The Dynamics of International Migration and Settlement in Europe* (s. 65–99). Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Bay, A.H., A. Hagelund, & H. Finseraas (2010). Civil Society and Political Integration of Immigrants in Norway. I B. Bengtsson, P. Strömblad & A.H. Bay (Red.), *Diversity, Inclusion and Citizenship in Scandinavia* (s. 295–323). Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.
- Bernard, H. R. (2006). *Research Methods in Anthropology. Qualitative and Quantitative Approaches*. Lanham: Altamira Press.
- Eimhjellen, I. (2016). Innvandrere si deltagelse i norsk frivilligliv – nye tal og metodiske utfordringer. Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- Eimhjellen, I., & Ødegård, G. (2016). Klima og migrasjon. To casestudier av sivilsamfunnsorganisering i ei ny tid. Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- Engbrigsten, A., & Ø. Fuglerud (2007). Ekteskap, slektskap og vennskap. Nettverksanalyse som inntak til kulturelle prosesser. I O. Fuglerud & T. H.

- Eriksen. *Grenser for kultur? Perspektiver fra norsk minoritetsforskning*. Oslo: Pax.
- Enjolras, B., & Strømsnes, K. (2018). The Transformation of the Scandinavian Voluntary Sector. I B. Enjolras & K. Strømsnes (Red.), *Scandinavian Civil Society and Social Transformations. The Case of Norway* (s. 1–24). Switzerland: Springer.
- Erdal, M. B., & Oeppen, C. (2013). Migrant Balancing Acts: Understanding the Interactions Between Integration and Transnationalism. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 39(6), 867–884.
- Faist, T. (2010). Diaspora and Transnationalism: What kind of dance partners? I R. Bauböck and T. Faist (Red.), *Diaspora and Transnationalism. Concepts, Theories and Methods*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Friberg, J. H., & Midtbøen, A. H. (2017). Innvandrernes etterkommere: Teoretiske og komparative perspektiver. *Norsk sosiologisk tidsskrift*. Årg. 1, Nr. 1, s. 5–14.
- Gullestad, M. (2006). *Plausible Prejudice. Everyday experiences and social images of nation, culture and race*. Oslo, Universitetsforlaget.
- Hagelund, A, & J. Loga (2009). Frivillighet, innvandring, integrasjon. Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- Jayaweera, H, & T. Choudhury (2008). Immigration, Faith and Cohesion: Evidence from Local Areas with Significant Muslim Populations. York: Joseph Rowntree Foundation.
- Kim, Y. & E. Amnå (2015). Civic engagement among minority immigrant youth groups in Sweden: Civic engagement among migrant youths in Sweden: Do parental norms or immigration generation matter? In: M. Barrett & B. Zani (Ed.), *Political and Civic Engagement: Multidisciplinary Perspectives* (pp. 248–267). London: Routledge.
- Koopmans, R. (2004). Migrant mobilisation and political opportunities: variation among German cities and a comparison with the United Kingdom and the Netherlands. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 30(3): 449–470.
- Kugelberg, C. (2011). Integration Policy and Ethnic Minority Associations. I C. Shore, S. Wright & D. Pero (Red.), *Policy Worlds. Anthropology and Analysis of Contemporary Power* (s. 264–282). New York: Berhahn Books.
- Lidén, H. (2001). Innvandererorganisasjoner – integrering eller marginalisering? I L. S. Henriksen & B. Ibsen (Red.), *Frivillighedens udfordringer – nordisk forskning om frivilligt arbejde og frivillige organisationer*. Odense: Odense Universitetsforlag.
- Lorentzen, H. (2004). *Fellesskapets fundament: sivilsamfunnet og individualismen*. Oslo: Pax.
- Martiniello, M. (2005). Political Participation, Mobilisation, and Representation of Immigrants and their Offspring in Europe. Willy Brandt Series of Working Papers in International Migration and Ethnic Relations 1/05. Malmø University.

- Melve, J. (Red.) (2003). *Innvandrerorganisasjoner i Norge. Innvandrerorganisasjoner i Norden*. København, Nordiska Ministerråd.
- NOU 2017:12 (2017). *Integrasjon og tillit. Langsiktige konsekvenser av høy innvandring*. Oslo: Justis- og beredskapsdepartementet.
- Predelli, L. N. (2006). *Innvandrerorganisasjoner i Norge: Utforming, aktiviteter og politisk deltakelse*. Oslo: NIBR.
- Predelli, L. N. (2008). Political and Cultural Ethnic Mobilisation: The Role of Immigrant Associations in Norway. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 34(6): 935–954.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon & Schuster.
- Pyykkonen, M. (2007). Integrating Governmentality: Administrative Expectations for Immigrant Associations in Finland. *Alternatives*, 32(1): 197–224.
- Rogstad, J. (2002). Minoritetseliten og majoritetsarenaer. I G. Brochmann, T. Borchgrevink, & J. Rogstad (Red.), *Sand i maskineriet*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Rogstad, J. (2007). *Demokratisk fellesskap. Politisk inkludering og etnisk mobilisering*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Rokkan, S. (1987). *Stat, nasjon, klasse*. Oslo: Universitetsforlaget. Oslo: Universitetsforlaget.
- Schiller, N. G. (2010). Long Distance Nationalism and Peripatetic Patriots. I ss. 27–53 B. Riccio & C. Brambilla (Red.), *Transnational Migration, Cosmopolitanism and Dis-located Borders* (s. 27–53). Luglio: Guaraldi
- SSB 2017. Nøkkeltall for innvandring og innvandrere. <https://www.ssb.no/innvandring-og-innvandrere/nokkeltall>. Lastet ned 30. august 2017.
- Takle, M. (2014). *Politisk integrering. Innvandrerorganisasjoner som skoler i demokrati og byråkrati*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Takle, M. (2018) Cultural Recognition and Democratic Participation – Immigrant Organisations in Oslo. I J.E. Fossum, R. Kastoryano & B. Siim (Red.), *Diversity and Contestations over Nationalism in Europe and Canada* (s. 365–394). London: Palgrave Macmillan.
- Takle, M., & G. Ødegård (2016). When Policy Meets Practice: A study of Ethnic Community-Based Organisations for Children and Youth. I M.L. Seeberg & E. Goździak (Red.), *Contested Childhoods – Growing up in Migrancy*. Frankfurt am Main: Springer Verlag.
- Togeb, L. (2004). It depends ... How organisational participation affects political participation and social trust among second-generation immigrants in Denmark. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 30(3): 509–528.
- Trähgårdh, L., & J. Vamstad (2009). *Att ge eller att beskattas. Avdragsrätt för gåvor till ideell verksamhet i Sverige och andra länder*. Stockholm: Tankesmedjan för det civila samhället.

- Vassenden, K. (1997). *Innvandrere i Norge. Hvem er de, hva gjør de og hvordan lever de?* Oslo: Statistisk sentralbyrå.
- Vathi, Z. (2013). Transnational orientation, cosmopolitanism and integration among Albanian-origin teenagers in Tuscany. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 39(903–19).
- Vertovec, S. (2009). *Transnationalism*. Abingdon: Routledge.
- Yurdakul G. (2009). *From Guest Workers into Muslims: The Transformation of Turkish Immigrant Associations in Germany*. Newcastle: Cambridge Scholars Press.
- Portes, A., C. Escobar & A.W. Radford (2007). Immigrant Transnational Organizations and Development: A Comparative Study. *International Migration Review* 41(1): 242–281.
- Ødegård, G. (2010). Foreningsliv i et flerkulturelt lokalsamfunn. En studie om integrasjon og sosial kapital, *ISF Rapport 6*, Oslo.
- Ødegård, G., et al. (2014). *Fellesskap og forskjellighet. Integrasjon og nettverksbygging i flerkulturelle lokalsamfunn*. Oslo: Abstrakt Forlag.